

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

אמה טרקסין

(נ"ב א') אמר רבי נתן: אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ.

מתקיף לה רבינא: מאי טעמא? אילימא משום דכתיב "והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו", וכתיב "וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני", וכתיב "ולפני הדביר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו"¹, ולא ידעינן אמה טרקסין אי מהני עשרים, ואי מהני ארבעים.

ודילמא, לא מהני עשרין ולא מהני ארבעין, וחללא קא חשיב, כותלים לא קא חשיב! תדע, דכל היכא דקא חשיב כותלים חשיב ליה לדידיה, דתנן (מדות ד, טז): ההיכל מאה על מאה ברום מאה, כותל אולם חמש, והאולם אחת עשרה, כותל ההיכל שש, וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין, ועשרים אמה בית קדשי הקדשים, כותל ההיכל שש, והתא שש, וכותל התא חמש.

אלא: קדושתיה, אי כלפנים אי כלחוץ.

והיינו דאמר רבי יוחנן, בעי יוסף איש הוצל: "ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה'". איבעיא להו: היכי קאמר קרא? "ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם"², או דילמא הכי קאמר "ודביר בתוך הבית מפנימה"³.

שיטות הראשונים

הספק שנפל לחכמים באמה טרקסין: דעת רבי נתן שהספק היה לגבי מקום האמה טרקסין, האם בתוך ההיכל, או בתוך קודש הקדשים. ורבינא הסיק שמקום האמה טרקסין אינו בהיכל ולא בקודש הקדשים, אלא מחוץ להם, והסתפקו רק בדין קדושתה. **והרמב"ם** כתב, "בבית ראשון היה כותל מבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים, עביו אמה. וכיון שפנו בית שני נסתפק להם אם עביו הכותל היה ממדת הקדש או ממדת קדש הקדשים..." ומשמע כהבנה ראשונה, וצ"ב.⁴

¹ מקורות: מלכים א, ו. ב. מלכים א, ו. ז. מלכים א, ו. כ. מלכים א, ו. יז.

² מפנימה הכין - ולפנים מאותה מחיצה הכין מקום חללה, והזמינו לתת שם את הארון, אלמא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא. רש"י.

³ דמקום הדביר גופיה משל פנים הוה, ואותו הכין לתתו שם באותה כניסה את הארון. רש"י.

⁴ מקורות: רמב"ם (הל' בית הבחירה ד, ב).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי
השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הקטרת הקטורת בפנים

(נ"ב ב') **משנה:** החיצונה (שלצד ההיכל) היתה פרופה (ראשה כפולה לצד חוץ ונאחזת בקרס של זהב, להיות פתוחה) מן הדרום, ופנימית מן הצפון (כרבנן הסוברים שתי פרוכות היו). מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון. הגיע לצפון הופך פניו לדרום. מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון (כדמפרש בגמרא, למקום הארון. שכן משנתנו בבית שני, בו לא היה ארון). הגיע לארון, נותן את המחתה (של הגחלים) בין שני הבדים.

(המשך משנה): צבר את הקטורת (מחופניו) על גבי גחלים, ונתמלא כל הבית כולו עשן.

(שנינו) צבר את הקטורת על גבי גחלים. תנן כמאן דאמר צוברה.⁵ **תני** חדא: צוברה פנימה, שהיא חוצה לו.⁶ **ותניא** אידך: צוברה חוצה, שהיא פנימה לו.⁷

אמר אביי: תנאי היא. ואמר אביי: מסתברא כמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו, **דתנן** (תמיד ל"ב א'): מלמדן אותו, הזהר שלא תתחיל מפניך, שמא תכוה.

שיטות הראשונים

צוברה פנימה שהיא חוצה לו: דעת רש"י, ריטב"א, ומאירי, דמתחיל לצוברה בקצה הפנימי של המחתה, הרחוק ממנו, והולך ומושך ידו אליו, עד הצד הקרוב אליו. והרמב"ם כתב "וְצוֹבֵר אֶת הַקְטֹרֶת עַל גְּבֵי הַגְּחָלִים בְּיָדוֹ לְפָנִים בְּמַחְתָּהּ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַקְטֹרֶת קְרוֹבָה לְאָרוֹן, וְחֻקָּה מִפְּנֵי, שֶׁלֹּא יִכְוֶה." משמע שצובר הקטורת במקום אחד.⁸ ופסקו הרמב"ם, רא"ש, ומאירי, כאביי, וכמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו.⁹

⁵ מתניתין כמאן דאמר בברייתא דלעיל (מ"ט ב') צוברה כדי שיהא עשנה שוהה לבא. ולא כאומרים, מפזרה, כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא.

⁶ מתחיל לצוברה בראש המחתה של צד פנים, שאותו ראש המחתה אינו לצד ידו, והולך ומושך ידו אליו, וצובר תמיד במשיכה עד ראש המחתה השני, אשר אצל בית ידה. רש"י.

⁷ מתחיל לצוברה בראש הפונה חוצה לצד ההיכל שהיא פנימה לו בצד גופו, והולך וצובר תמיד הלאה, עד ראש המחתה השני. רש"י.

⁸ שפת אמת (נ"ב ב', ד"ה שם בגמ' תנן כמ"ד). עיי"ש.

⁹ מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ דא), וכן ראה רמב"ם (הל' תמידין ומוספין גח). רא"ש (יומא, הל' סדר עבודת יוה"כ). מאירי (מ"ז א', ד"ה ואף בגמ'). ריטב"א (נ"ב ב', ד"ה תני חדא). רש"י (ד"ה תני חדא).